GUJARATI READING SERIES.

FIRST BOOK.

Price 1½ Anna.

The Department of Public Instruction, Bombay.

GUJARÁTI FIRST BOOK.

BY

T. C. HOPE, C.S.,

LATE EDUCATIONAL INSPECTOR, N.D.

STEREOTYPED.

SIXTEENTH EDITION.—50,000 Copies.

BOMBAY.

GOVERNMENT CENTRAL BOOK DEPÔT.

1881.

Price 1½ Anna.

BOMBAY.

PRINTED AT GANPAT KRISHNAJI'S PRESS, BY THE
PROPRIETOR AṬMÁRÁM KÁNOBÁ

મુંબઈ ઈલાકાનું સરકારી કેળવણીખાતું.

ગુજરાતી પેહેલી ચોપડી.

આ

ટી. સી. હોપ,

સાહેબ એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર ઉ. ભા.

એમ્‌એએ રચી.

કાયમ ઠસાની

૧૬ મી આવૃત્તિ—૫૦૦૦૦ પ્રત.

આ પુસ્તકની માલિકી સન ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં આક્ટ પ્રમાણે નોંધેલી છે.

મુંબઈ.

ગવર્નમેંટ સેંટ્રલ બુક ડીપો.

સન ૧૮૮૧.

કીમત દોઢ આનો.

૧૮૯૬

મુંબઈ.

ગણપત કૃષ્ણાજીના છાપખાનાના માલિક
આત્મારામ કાન્હોબાએ છાપી.

પેહેલી ચોપડી શીખવવાની રીત.

---

૧. આ દેશમાં આજસુધી વાંચતાં તથા લખતાં શીખવવાની રીત ચાલતી હતી, તેથી આ ચોપડીમાં કેવળ જુદી રીત છે, માટે એ નવી રીત બધા મેહેતાજીઓએ સારીપેઠે સમજવી જોઈએ. મૂળાક્ષર, બારાખડી, ને જોડાક્ષર શીખતાં છોકરાંનો ઘણો વખત જતો હતો, અને તેમને બહુ અકળામણ આવતી હતી. યુરોપખંડના વિદ્વાન અને છોકરાં ભણાવવાના કામમાં અનુભવી પુરૂષોને એ અને બીજાં કારણોથી એ જુની રીત ખોટી માલમ પડી. જે નવી રીતની તેઓ ભલામણ કરેછે, તેપ્રમાણે આ ચોપડી લખી છે. એમાં મુખ્ય મતલબ એ છે કે વાંચતાં, લખતાં, ને અર્થ, એ ત્રણ જોડે શીખવવાં, ને તેમાં જેમ બને તેમ રસ ઉપજે, ને છોકરાં કાયર ન થાય, તેમ કરવું. જે જે વસ્તુનાં નામ પાઠમાં આવે, તે વસ્તુ પાઠ ચાલતી વખતે બને ત્યાંસુધી છોકરાંને દેખાડવી અને તે શેની બનેલી છે તે પુછી સમજાવવું.

૨. જે છોકરાં વાંચતાં શીખ્યાવગર નિશાળે બેસે તેમને એ ચોપડી આરંભ્યાપેહેલાં, આકારની પેટી નિશાળમાં હોય, તેમાંનું સર્વે સારી પેઠે શીખવી રહ્યાપછી, આ ચોપડી નીચે લખેલી રીતે આરંભવી. પેહેલા પાઠને મથાળે "મા, બા, છે," એ બોલ લખ્યા છે, તે કાળા પાટીઆઉપર ચાકવડે લખવા, ને તે છોકરાંને વંચાવવા.

તે આ રીતિ. છોકરાંનું મન લગાડવાને કેહેવું, જુઓ, આ (આંગળીવતી અક્ષર દેખાડીને) "મા" છે. પછી તેમની પાસે 'મા' કેહેવડાવવું. 'મ' ને કાનો 'મા,' એ રીતે ન બોલાવવું, એકદમ 'મા' કેહેવડાવવું. પછી 'મા' નો અર્થ સમજાવવો. તે આવડે ત્યારે એજ રીતે 'બા' એ બોલ ને તેનો અર્થ શીખવવો. ફરીથી યાદ દેવડાવીએ છીએ કે [illegible]નો, મામા, [illegible], [illegible], એ કાંઈ હાલ શીખવવું નહીં, એજપ્રમાણે 'છે' શીખવવો. જ્યારે ત્રણે બોલ આવડે ત્યારે તેને પાટીઆપરથી ભુશી નાખવા, ને ત્રણમાંથી ગમે તે લખવો, ને જોવું કે છોકરાંને અર્થસુધાં આવડે છે કે નહીં. એમ ત્રણે બોલ તપાશી જોયાપછી પાઠ વંચાવવો. ને તેમાં એક એક બોલ છુટા બોલાવવો. કોઈ ઉચ્ચાર ખોટો કરે તો તેને ફરીથી વંચાવવું, એમ આખો પાઠ શીખવવો. પાઠ એવો શીખવવો કે તેમાંના બોલ જ્યાં આવે ત્યાં તુરત ઓળખાય, ને તેનો અર્થ સમજાય. રોજ જે વાંચતાં શીખવવું તેજ લખતાં શીખવવું. સૌ છોકરાં પોતપોતાની ચોપડીમાં જોઈને લખે. એ રીતે આખી ચોપડી શીખવવી. પણ આગળ જતાં થોડી વધારે જુગતી કરવાની છે તે નીચેની કલમમાં મેહેતાજી સારૂ કરી દેખાડી છે. તે પ્રમાણે મેહેતાજીએ કરવું.

૩. તેરમા પાઠથી મથાળે બે તરેહના બોલ લખ્યા છે; ડાબે પાસે નવા બોલ લખ્યા છે. ને જમણે પાસે આવી ગએલા બોલના ભાગઉપરથી થએલા બોલ લખ્યા છે. નવા બોલ તો ઉપર કહ્યા પ્રમાણે શીખવવા, ને શીખેલા બોલઉપરથી થએલા બોલ આ

મુજબ શીખવવા. ૧૩ મા પાઠમાં જમણે હાથે "લજે" છે; પાટીઆપર એ શબ્દ લખવો; ને તેમાંથી 'જે' ઊપર હાથ ઢાંકવો, ને પૂછવું કે, આ બાકી શું રહ્યું છે? છોકરાં કહેશે 'લ.' તેનો અર્થ પૂછવો. પછી 'લ' ને હાથ વતી ઢાંકવો, ને પૂછવું આ શું છે? છોકરાં કહેશે જે "જે." એનો અર્થ પૂછવો. પછી હાથ લઈલઈને આખો બોલ વંચાવવો, ને તેનો અર્થ સમજાવવો. તેમજ ચોદમા પાઠ[illegible] "તેલ" એવો બોલ છે, એ ઠેકાણે પેહેલાં "તે" લખવો, ને વંચાવવો, તથા અર્થ પૂછવો. પછી "લઊં" લખવો, વંચાવવો, ને અર્થ પૂછવો, પછી કહેવું કે, જુઓ એ "લઊં"માં બે ભાગ છે એમ કહી હાથ વતી 'ઉં' ઢાંકી પૂછવું કે, આ શું છે? છોકરાં કેહેશે 'લ'. પછી "ઉં" તેની પાસે લખવું ને કહેવું, વાંચો. એમ એ બોલ વાંચતાં શીખવવો, ને એનો અર્થ શીખવવો. એવા શબ્દ જે પાઠમાં આવે તે એ રીતે શીખવવા.

૪. એકત્રીશમાં પાઠથી જરા વધારે જુગતી કરવી. એ પાઠમાં નવા બોલમાં 'તારે' ને 'ઘર' છે; એ બે વાંચતાં આવડે, ત્યારપછી 'તા' ને હાથ ઢાંકી પૂછવું, આ બાકી રહ્યું તે શું છે? છોકરાં કહેશે 'રે', પછી 'ઘ' ને હાથે ઢાંકી બાકી રહેલો અક્ષર પૂછવો, આ શું છે? છોકરાં કહેશે 'ર.' આગલા 'રે' ની માત્રા ઢાંકી બાકી રહેલો અક્ષર પૂછવો, આ શું છે? છોકરાં કહેશે 'ર.' હાથ ઉઠાવી લઈ પૂછવું, હવે શું છે? છોકરાં કહેશે 'રે.' ત્યારે માત્રા દેખાડી પૂછવું કે, આ માથે મુક્યાથી શું થાય છે? છોકરાં કહેશે 'એ' વધે છે,

ત્યારે કહેવું કે આ "એ" ની નિશાની છે: એને માત્રા કહે છે. એમ આગળ પાઠમાં માત્રા, કાનો, અનુસ્વાર, વરડું, વગેરેના ભેદ દેખાડવાને જે પાઠની નીચે કહ્યું છે, ત્યાં દેખાડવો.

૫. છેલ્લું કહેવાનું એ કે કાંઈ પણ કાચું રહે એવું શીખવવું નહીં. જે શીખવીએ તે પાકું આવડે ત્યારેજ બીજું શીખવવું.

પાઠ ૧.

મા. બા. છે.

મા છે.
મા, મા છે?
મા છે, બા?

બા છે.
મા, બા છે?
બા છે, મા?

પાઠ ૨.

ભૂ. પા.

ભૂ પા.
મા, ભૂ પા.
ભૂ પા, મા.
મા, ભૂ છે.
છે ભૂ, મા?

ભૂ છે.
મા, ભૂ પા.
ભૂ પા, બા.
ભૂ છે, બા?
છે ભૂ, બા?

પાઠ ૩.

પી.

બૂ પી.
પી બા.
પી જા.
જા મા, પી.
બા, બૂ પી.
જા મા, બૂ છે.

જા.

બા પી.
જા પી.
જા બા.
મા, બૂ પી.
બા, જા, પી.
બા, બૂ છે, જા પી.

પાઠ ૪.

ભા.

ભા છે.
તું જા.
બા, તું જા.
તું બૂ પી.
ભા, જા, બૂ પી.
બા, બૂ છે, તું પી.

તું.

જા ભા.
તું પી.
મા, તું પી.
ભા, તું જા.
તું બૂ પી ભા.
ભા, તું જા, બૂ પી.

પાઠ ૫.

આ

આ જો, મા.
ભા, તું પી.
જો, આ ભૂ છે.
જા જો, બા છે?
જા તું, આ ભૂ પી.
આ ભૂ છે, જા તું પી.

જો.

બા, તું જા.
જો, આ પી.
આ ભૂ તું પી.
આ જો, ભા છે.
જો બા, આ ભૂ છે.
જો, આ ભૂ છે, જા પી.

પાઠ ૬.

ઘી.

આ ઘી છે.
આ ઘી ખા.
મા, તું ઘી ખા.
બા, આ ઘી તું ખા.
ભા, આ ઘી છે, તું ખા.
જો, આ ઘી છે, તું ખા.

ખા.

તું ભૂ પી.
જા ભા, ઘી ખા.
બા, તું ભૂ પી.
જો મા, આ ઘી છે.
જા બા, તું આ ઘી ખા.
ભા, જો, આ ભૂ છે, તું પી.

પાઠ ૭.

એ. બી. શું

એ શું છે?	બા, તું જા.
આ બી છે, બા.	એ બી તું ખા.
તું એ બી ખા.	મા, એ શું છે?
જો ભા, આ શું છે?	જો બા, આ ભૂ છે.
તું જો, બા, એ ઘી છે.	જા તું જો, એ બી છે.
જો મા, એ ભૂ છે, તું પી.	બા, જો, એ ઘી છે, તું પી.

પાઠ ૮.

લે.

લે મા, આ જો.
જા તું તે બી ખા.
જા બા, તું તે પી.
મા, જો, આ શું છે?
જો ભા, તું તે ઘી લે.
લે જો, આ શું છે, બા?

તે.

જા, તું તે પી.
બા, તું તે લે.
લે મા, આ તું પી.
લે, જો, આ ભૂ.
લે જો મા, આ શું છે?
તે ઘી છે બા, તું ખા.

પાઠ ૯.

ઉ.

જો, તે ઉ છે.
ના, એ ભા છે.
ઉ, તું તે બી ખા.
ના બા, તું ખા.
લે, આ જો, એ શું છે.
ઉ, એ શું છે, તું લે.

ના.

લે ઉ, આ ખા.
ના, તું આ લે.
જો મા, તે ઉ છે.
લે જા, આ ભૂ છે.
ના બા, એ ઘી છે.
ઉ, લે, આ ભૂ છે, તું પ

પાઠ ૧૦.

હા.	રૂ.
જો, આ રૂ છે?	જી, આ રૂ લે.
હા, એ રૂ છે?	હા, તું એ લે.
એ રૂ તું લે, જા.	એ રૂ તું ના લે.
હા, તું આ લે.	બા, તું આ બી લે.
બા, જા, તું એ રૂ લે	ના મા, તું એ રૂ લે.
આ બી છે, બા, તું જો.	હા બા, આ ભૂ છે, તું એ પી

પાઠ ૧૧.

તાતા.*

તું તાતા લે.
ના, એ છી છે.
જો, આ તાતા છે, બા?
હા મા, એ તાતા છે.
જા ભા, તું એ રૂ લે.
ના, એ રૂ છી છે.

છી.

આ ભૂ તું પી.
ના, તે છી છે.
શું, આ તાતા છે, બા?
હા ભા, જો એ [illegible]ા છે.
મા, લે, આ બી તું ખા.
ના ભા, એ બી છી છે.

પાઠ ૧૨.

કે. બાઉ. જે.

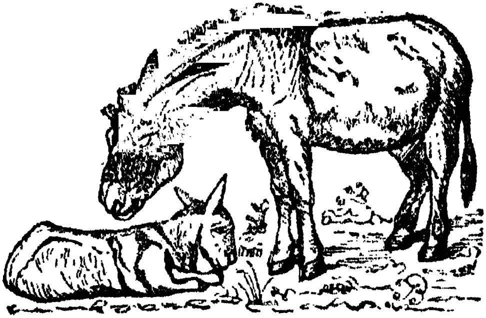
મા, આ ઘી છે કે ભૂ?
જે છે, તે તું લે, ભા.
બા, એ ભા છે કે મા?
જો ભા, આ બા છે કે ૭?
જો આ બી છે કે શું?
એ બાઉ છે.

તું બાંઉ કે તાતા લે.
જે બાઉ છે, તે તું ખા.
ના, એ છી છે, તું જો.
આ શું છે, ભા?
આ બાઉ છે?
જે બાઉ છે તે લે.

---

* તાતા એટલે રોટલા. સુરતમાં તેને ઠેકાણે પાપા કહે છે.

પાઠ ૧૩.

હું લઉં.*	લેજે.
મા, તાતા લેજે.	બા, તું બી લેજે.
બા, હું તાતા લઉં ?	બા, હું લઉં કે ?
ના બા, એ છી છે.	હા મા, તું લેજે.
આ શું છે, ઘી કે ભા?	ના ના, જો, એ છી છે.
હા, તું લેજે.	શું, આ બી છે ?
હું આ રૂ લઉં કે ઘી.	એ રૂ છે, બા.

* આ ટેકાણે મેહેતાજીએ હરકોઈ અક્ષરને માથે અનુસ્વાર આવે ત્યારે કેમ ઉચ્ચાર કરવો તે શીખવવું.

પાઠ ૧૪.

વાવા.

મારૂં.

તેલ.

આપ.

આ તાતા આપ.

જો, એ વાવા છે.

આ, એ તાતા લે.

આ મારૂં બૂ આપ.

એ તેલ મારૂં છે.

એ મારૂં છે, હું લઉં કે?

મારૂં ઘી આપ.

આ ઘી વાવા છે.

આ મારૂં છે, તું આપ.

એ તેલ છી છે કે?

ના, એ વાવા છે.

લે, જો, વાવા છે કે છી?

પાઠ ૧૫.

હું.	ખાજે.
મને.	ખાઉં.
લાવ.	પીઉં.

એ રૂ લાવ, મા.
મા, તું ઘી લે.
હું બૂ લઉં, મા?
લાવ, આ તેલ મને આપ.
હું એ ખાઉં છું.
તું શું લે છે?
હું બૂ પીઉં છું.

જી, તેલ લાવ.
બાપા, એ, આ શું છે?
એ તાતા મને આપ.
હું એ ખાઉં, બાપા?
લાવ, હું ખાઉં છું.
મા, તું ખાજે.
જી, મને રૂ આપ.

પાઠ ૧૬.

જાય.	આવ.
આવું.	કેમ.

બા, તું આવ.	કેમ મા, હું આવું?
બાપા, તું એ આવ.	તું ના આવ.
બા, હું આવું?	હું જાઉં છું બાપા.
બાપા, કેમ છે વારૂ?	હું જાઉં કે તે જાય?
તે કેમ જાય છે?	જે જાય તે જાય.
એ હું ખાઉં બાપા?	હું આવું છું બાપા.

પાઠ ૧૭.

ત્યાં.	જાઉં.
તલ.	તે.

મા, મને તલ આપ.
તે ત્યાં છે, તું લે બા.
આ શું છે મામા?
તું ત્યાં જા ને જો.
હું કેમ જઉં વારૂ?
એ તલ છે કે તેલ છે?
તું એ જોને ત્યાં આપજે.
આ શું છે બા?

જો એ તલ છે.
એ મને આપ.
ના, તું ત્યાં લેજે.
આ તલ તું ખા.
બાપા, મને ઘી ને તાવા આપ.
ના, ત્યાં લેજે.
જો આ હું કેમ લઉં?

પાઠ ૧૮.

દે.	ભાત.	જોવા.
આજ.	ખાવા.	લેવા.

મા, મને ખાવા દે.

આત, આ લે.

આ ભાત હું લઉં કે?

એ મને આજ લેવા દે.

બા, મને ભાત ખાવા દે.

જે જી, હું ખાઉં છું.

તું આજ ના જા.

બાપા, મને જોવા દે.

હું આજ જોવા જાઉં છું.

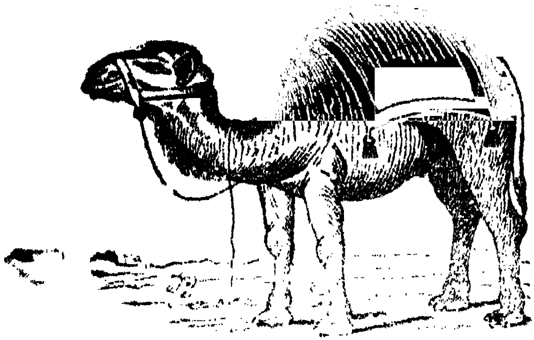
હું આવું કે, બા?

આજ તું ના આવ.

તું જા ને ભાત ખા.

હા, જી, હું જાઉં છું.

પાઠ ૧૯.

નહીં.	મામા.
દૂધ.	પછી.

મા, મને ભાત ને દૂધ આપ.	મને જવા દે બા.
ના, એને દૂધ નહીં.	બૂ પી, પછી જા.
આજ બા જાય છે.	હું તાતા ને દૂધ ખાઉં ?
ના, તે નહીં જાય.	હું જાઉં છું, બાપા.
મામા, હું પછી નહીં જાઉં.	જી, મને દૂધ આપ.
જો, આ દૂધમાં શું છે ?	હું દૂધ ને તાતા ખાઉં ?
તે હું જોઉં છું, બાપા.	ના, પછી ખાજે.

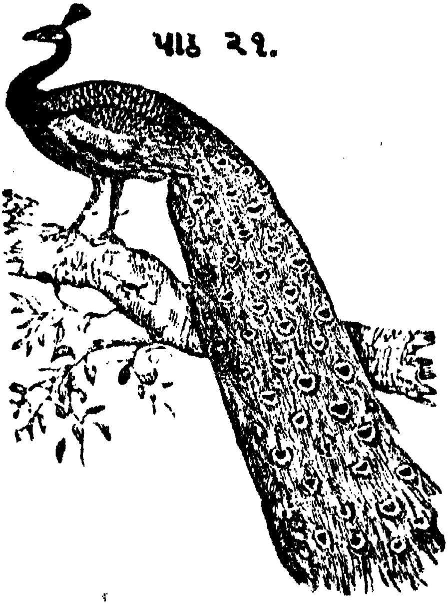
પાઠ ૨૦.

મારા.	જોવું.
હશે.	

જો બા, આ શું છે?
હશે, જે છે તે.
બાપા, એ કેમ હશે?
જેમ હશે તેમ.
આ તાતા મારા હશે?
ના બાપા, એ મારા છે.
મને એ જોવા રે.
હું તે જોવા આવું કે?

એમાં શું જોવું છે?
એ મારા તલ છે.
મારા બાપા ત્યાં હશે?
ના, મારા બાપા જાય છે.
તું આવ બા.
બાપાને એ તેલ જોવું છે.
જી, તું એ ખાજે.

પાઠ ૨૧.

તારે.*

ઘર.

તારૂં

તારે શું ખાવું છે?
જો આ તારૂં છે.
તે દૂધ પીશે.
જો, આ મારૂં ઘર છે.
ના, એ ઘર મારૂં છે.
તારે બૂ પીવું છે?
એમાં [illegible] હશે?

એ મારૂં છે બાપા?
ના, એ તારૂં નહીં.
તારે તલ ખાવા છે કે?
બા મને આપશે?
આવ, મારૂં ઘર જો.
ના, હું નહીં આવું.
તારે ખાવું છે કે નહીં?

* અહીં માત્રાનો ભેદ દેખાડવો.

પાઠ ૨૨.

ઘેર.	હતું.	મારે.
ગોળ.	ભાવશે.	હતાં.

આજ તારે ઘેર શું હતું?

તાતા, દૂધ ને ગોળ હતાં.

એ ભાને આપજે.

ના, મારે ખાવું છે.

માજી, આ બૂ હું ખાઉં?

તને ગોળ ભાવશે?

હા, હું ગોળ ખાઉં છું.

હું મારે ઘેર જાઉં છું.

હા, તું તારે ઘેર જા.

એને તાતામાં ખાજે.

ના, માજી, હું નહીં જાઉં

ના બા, એ છી છે.

જો, એ તાતા છે

તારે ઘેર ગોળ છે?

પાઠ ૨૩.

શાક.	આવશે.
તારી.	ઊંઘે.
દાળ.	દેશે.

લે, આ શાક ને દાળ ખા.

ના, હું દાળ નહીં ખાઉં.

એ તારૂં શાક છે, કેમ?

આ મારૂં છે.

હું જાઉં છું, તું આવજે.

તેને દાળ ને શાક ખાવા દે.

તારી મા શાક ખાવા દેશે?

તારી મા આવશે કે નહીં?

હા, પછી આવશે.

હું એ પછી આવું કે નહીં!

તું આવ ને જો.

મામા, એ આવશે કે નહીં?

ના, તે ઘેર ઊંઘે છે.

આજ કેમ ઊંઘે છે, તારૂ?

પાઠ ૨૪.

હાથ.
તારા.
પગ.

જોઉં.
લેવું.

જોઉં તારા હાથ.
તારે શું લેવું છે?
મને ગોળ આપ.
તારા પગમાં શું છે?
મને જોવા દે.
તેને તારા હાથ પગ જોવા દે.
પછી જોવા આવજે.
મારા પગ જોવા દે.

પગમાં શું જોવું છે, વારૂ!
તારે પગ છે કે નહીં?
જો, આ પગ ને આ હાથ.
તારી માના હાથમાં ગોળ આપ.
ના, મારા હાથમાં લઉં.
પછી લેજે મામા.

પાઠ ૨૫.

નથી.	નાક.*
કાકા.	તમારા.
ક્યાં.	

જોઉં તારૂં નાક ક્યાં છે ?
જો, આ નાક છે.
તમારા કાકા ક્યાં છે ?
મારા કાકા ઘેર છે.
ના, કાકા ઘેર નથી.
નથી કેમ? જો તે ઉંઘે છે.
તારા નાકમાં શું છે ?
કશુંએ નથી.
બા, તારૂં નાક જોઉં ? હા જો.

લે બા, આ દૂધ કાકાને આપ.
દૂધ ક્યાં છે ?
આ મારા હાથમાં છે.
ના, તમારા હાથમાં નથી.
તે ક્યાં છે ?
તમારા કાકાને ઘેર છે.
કેમ, ત્યાં આજ શું છે ?

---

* અહીં "કાકા" ને "નાક" ઉપરથી કાનાનો ભેદ શીખવવો.

પાઠ ૨૬.

કાંઈ.	વાત.
આપું.	કહું.
બેન.	ખાવું.

આવ, હું તને કાંઈ આપું.
શું આપું બા ?
શાક આપજે.
તમારા હાથમાં શું છે ?
કાંઈએ નથી.
આવ બેન, હું કાંઈ આપું.
જોઉં, એ શું હશે ?
હું તને કાંઈ આપું.

ક્યાં, મારા ઘરમાં ?
મારા ઘરમાં બેન છે.
જોઉં બેન, તારે કને કાંઈ છે ?
આવ બેન, વાત કહું.
તમારે ખાવું છે ?
તારે ક્યાં ખાવું છે?

પાઠ ૧૦.

કોણ.	એક.
થાય.	બે.
માસી.	ભાઈ.

એ કોણ છે* બાપા ?
એ તારા કાકા છે, બાઈ.
તારા કાકા તે મારા ભાઈ થાય.
બાપા, મારે બે ભાઈ ને એક બેન છે.
તમારે બે ભાઈ છે ?
મારે એક ભાઈ છે, તે તારા કોણ થાય?
તે મારા કાકા થાય.

બા, મામા તે કોણ !
તારી માના ભાઈ તે તારા મામા થાય.
તારી માની બેન તે તારી માસી થાય.
માસી ક્યાં છે ?
માસી ઘેર ઉંઘે છે.
હું માસીને ઘેર જાઉં ?
ત્યાં કોણ હશે ?

---

* 'કોણ' ને 'કાકા' ઉપરથી કાનો ને એક માત્રા આવેથી કેમ વાંચવું એ સમજાવવું.

પાઠ ૨૮.

જાણે. આપીશ.*	**કરશે. સરત.**
મસ. લાવી.	**ખારો. બાજરી.**

એ ભાઈ, તારી માસી દૂધ લાવી.

માસી, મને મસ આપ.

વારુ ભાઈ, તું મસ લેજે.

મારી બેનને આપીશ કે નહીં?

હા, મસ છે, હું આપીશ.

તે મસ દૂધને શું કરશે, કોણ જાણે.

તાતા લાવી તેમાં ખારો.

તાતા શેના થાય બેન?

કોણ જાણે, મને સરત નથી.

મારા બાપા જાણે છે.

ભાઈ, તાતા ઘઉંના થાય, ને બાજરીના થાય.

આજ તું શું લાવી?

બાજરી લાવી છું.

તું મને આપીશ કે નહીં?

---

* "આપીશ" ને "આપ" એ બોલોઉપરથી આજ્ઞાનો ભેદ સમજાવવો.

પાઠ ૨૭.

પૂછો.	માગે.	કામ.	પૂછું.
કહો.	તો.	કહું.	જોઈશે.

તમે પૂછો કે એ કોણ છે ?
મારે શું કામ છે ?
તો હું એને પૂછું બાપા ?
હા, તમો પૂછો.
બાપા, એ કાંઈ માગે છે ?
શું માગે છે ભાઈ ?
તે તો કોણ જાણે.
એ કાંઈ ખાવાને માગે છે.

એને કહો પછી આવજે.
ના બાપા, હું તો નહીં કહું, તમે કહો.
જે માગે તે આપું ?
પૂરી ને લાડુ આપું ?
*હા પુછો, તે માગે તો તે આપજો.
કહો ભાઈ, તમારે શું જોઈશે ?

*'પૂછો' ને 'પછી' ઉપરથી ઉ અથવા વરડું લગાડ્યાથી શો ફેર થાય છે તે દેખાડ્યું.

પાઠ ૩૦.

જુઓ. માગી.	કેરી. કોણે.
હતી. આપો.	તેણે. બેને.

જુઓ, આ કેરી છે.
એ કેરી મને આપો.
એ કેરી તેણે માગી હતી.
કોણે માગી હતી ?
મારી બેને માગી હતી.
શા સારૂ માગી હતી ?
ખાવા સારૂ માગી હતી.
લો, આપો.
જુઓ, ભાઈ, આ શું છે ?

ના, હું નહીં જોઉં, તમે જુઓ.
મારા હાથમાં આપો તો જોઉં.
તમારા કાકાને કહો, તે આપશે.
મારા કાકા ત્યાં નથી.
જુઓ, એ કોણ છે ?

પાઠ ૩૧.

તમે.	ભૂખી.	પણ.	થઈ.	બહાર.
ભૂખ.	કહે.	લાગી.	ખાશો.	જાઓ.

તમારી બેન ભૂખી થઈ છે.
મને પણ ભૂખ લાગી છે.
તમે શું ખાશો ?
તું કહે તે ખાઉં.
તમે ક્યાં જાઓ છો?
હું બહાર જાઉં છું.
મને ભૂખ લાગી નથી.

તું બહાર આવે છે?
હું ભૂખી છું તે કેમ આવું?
ભૂખ લાગી હોય તો ખા.
તમે શું લાવશો ?
માસી કહે તે લાવીશ.
માસી ભૂખી છે.
તે કહે તે તમે કરજો.

પાઠ ૩૨.

પાસે.	બીજો.	ગઈ.
ભાભી.	ક્યારે.	કાકો
તેની.	ત્યારે.	ઊભું.

તમારો બીજો ભાઈ ક્યાં છે?
તે વાત હું નથી જાણતો.
તમારી ભાભી ઘેર છે?
ના, તેની માને ઘેર ગઈ છે.
પાછો ક્યારે આવશે?
તે મને કહી નથી ગઈ.
આવશે ત્યારે તમને કહીશ.

ભાભી પાસે જો.
જો, તેની મા આવી.
તેની પાસે કોણ ઊભું છે?
તેની ભાભી છે.
પાસે બીજો કોણ છે?
એ બીજો ભાભીનો કાકો છે.
તેની બેન ક્યારે આવશે?

પાઠ ૩૩.

ગુંદર.	સોનું.	બીજું.	જૂની.
આંખો.	આવે.	લેતી.	કાલે.

એ બા, મામા આવે છે.

એના હાથમાં ગુંદર છે કે શું?

ના, ભાઈ, એ બીજું કાંઈ છે.

સોનું છે. તારૂં સોનું મને જોવા દે.

મામા, જૂને કહો, ગુંદર લેતી આવે.

ભાઈ, જૂની પાસે ગુંદર નથી.

હું તને ગુંદર કાલે આપીશ.

મારે બે આંખો છે.

એક નાક છે, બે કાન છે, બે હાથ છે, ને બે પગ છે.

મારી ભાભીની આંખો જુઓ.

કેમ, તેની આંખોને શું છે?

કોણ જાણે, હું નથી જાણતો.

તે કોણ આવે છે?

પાઠ ૩૪.

ચાર.	માથું.	માથાં.	પશુ.
કેટલાં.	છત્રી.	હોય.	

તારે કેટલાં માથાં છે?
મારે એક માથું છે.
તમારે પગ કેટલા છે? બે.
કોઈને ચાર પગ હોય?
હા, પશુને ચાર પગ હોય.
કોઈને ચાર માથાં હોય?
ના, માથું તો એકજ હોય.
તમે છત્રી જોઈ છે?
હાજી, મારે ઘેર ચાર છત્રીઓ છે.

ચાર છત્રીઓને શું કરો છો?
એક મારા બાપની, બે મારા ભાઈની, ને એક મારી.
તારી છત્રી કાલે લાવજે, મારે જોવી છે.
તારે કેટલા ભાઈ છે, ને તારા બાપને કેટલા ભાઈ છે?

પાઠ ૩૫.

પૈસો.*	તેડી.	નાની.	ખીર
આવો.	આપણા.	બીજું.	પૂરી.
જોડે.		જઈશ.	

ભાઈ, આપણા ઘરમાં આવો. પૈસો આપું. મારી જોડ મારી બેન છે. [illegible]ના જોડે તેડી લાવું? કઈ બેન જોડે છે? મારી નાની બેન છે તે. આવો બેન, આવો, મારી જોડે તેમને બહાર તેડી-જઈશ, ને પૈસો આપીશ. આપણા ઘરમાં તો આવો.

નાની બેન, તમારી જોડે આ બીજું કોણ છે? મારા ભાઈને તેડી લાવી છું. એને પૈસો આપીશ? તમે ક્યાં જાઓ છો? મારી ભાભીને ઘેર જાઉં છું. તમને મારી જોડે તેડી જઈશ. ત્યાં ખીર-પૂરી ખાવાનાં છે.

પાઠ ૩૬.

સારો.	મેળે.	કાગળ.	લખાવશે.	વારે.
માટે.	લીધો	કેવો.	લખીશ.	આવડે.

*જુઓ, આ કાગળ કેવો સારો છે! એ તમે કોને કહીને લીધો? મેં મારી મેળે લીધો. પોતાની મેળે શા માટે લીધો?

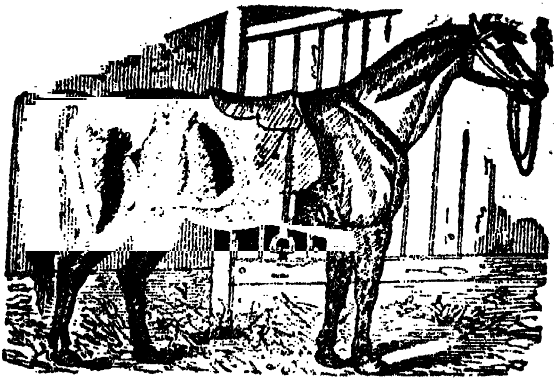
* 'પૈસો' એ બોલકારથી અક્ષરને માથે બે માત્રા હોય ત્યારે કેમ વાંચવું તે શીખવવું.

મારે જોઈતો હતો માટે લીધો. એ કોનો છે ? મારો છે, મારા બાપ પાસેથી એકવાર લીધો હતો. શા માટે લીધો હતો ? એક વાર કાંઈ કામ માટે લીધો હતો. તમને કોણ લખાવશે ? મારી મેળે લખીશ. મેળે તે આવડે ? મારા પાસે પણ એવો સારો કાગળ છે. એ સારો કાગળ મા પાસેથી લીધો હતો.

પાઠ ૩૭.

બૂમો.	પાડો.
થયું.	પાડશો.

આજ તમને શું થયું છે બાપા ? કાંઈ થયું નથી બાઈ, હું સારો છું. ત્યારે બૂમો શા માટે પાડો છો ? જે થયું હોય તે કહો. હું ઈને તેડી લાવું. બૂમો ના પાડો. તે ક્યાં ગઈ છે ? મારા મામાને ઘેર ગઈ છે. ત્યાં કેમ ગઈ છે ? મામાને જોવા. કેમ, તેને શું થયું છે? કોણ જાણે શું થયું હશે. બૂમો શા સારૂ પાડો છો ? ઈ તો આવી, તમે બૂમો પાડશો તો તમારી પાસે આવશે. તમે બૂમો ના પાડશો, હું તેડી લાવું.

પાઠ ૩૮.

બેસું.	ઘોડે.	છોકરા.	જાડો.	ચાકર.
ઘોડો	કયે.	આપણે.	આવડે.	ભીમો

જો છોકરા, આ કેવો સારો ઘોડો જાય છે! બાપા, એ ઘોડે હું બેસું? ના, એ ઘોડો આપણો નથી. ત્યારે કયે ઘોડે બેસું? આપણો ઘોડો છે તેપર બેસું? હા, આપણો ઘોડો ક્યાં છે? આપણે ઘેર છે. તે ઘોડે ક્યારે બેસું? કાલે. તે તારે માટે લીધો છે. આ બીજો ઘોડો જાય છે; એ કેવો જાડો છે! એની આંખોને શું થયું છે? કાંઇ નથી થયું. આપણો ઘોડો લાવું કે, બાપા? તને તે લાવતાં આવડે? આપણો ચાકર ભીમો છે તેને કહે કે લાવે.

પાઠ ૩૯.

આણું.	ઉભી.	બીજું.
બહુ.	છોડી.	કાચા.
પાણી.	શો.	તરસ.
ખપ.	કને.	લાગી.

ઉભી રેહે છોડી, હું દાણા આણું, તે લઈ જા. મારે તમારા દાણાનો શો ખપ છે? મારી કને બહુ દાણા છે. વારુ, પાણી આણું તે તો પી. પાણીને શું કરૂં? મને તરસ નથી લાગી. મારે ઘેર પાણી બહુ છે. મારે તમારા દાણાએ નથી લેવા, ને તમારૂં પાણી પણ નથી પીવું. મારા દાણાનો આજ ખપ નહોય તો કાલ ખપમાં આવશે. બહુ છે, તેમાંથી થોડા તો લઇને ખા. કાચા દાણા કોણ ખાય? ઉભી રેહે ત્યારે, બીજું કાંઈ આણું. ના, આજ નહીં. હું કાલે આવીશ.

પાઠ ૪૦.

ભલી.	રાંધે.	ખવાડતાં.	ખવાય.
પેટ.	ખાધા.	દહાડો.	રાંધેલા.

આવ, ભલી છોડી, આવ. તું કાલે આવી હતી તેજ કે? હા, ને મને કાચા દાણા ખવાડતા હતા તેજ, તમે કે? કાચા

નહીં તો કેમ જવાય ? મેં તો કોઈ દહાડો કાચા દાણા ખાધા નથી. હું તો રોજ રાંધેલા દાણા ખાઉં છું. કાચા ખાઈએ તો પેટમાં દુખે. કાચા દાણા ખાધાથી કોઈ દહાડો તારા પેટમાં દુઃખ થયું છે? તું રાંધે છે કે તારી મા રાંધે છે? મારી બેન રાંધે છે. તારી મા પણ તારા જેવીજ ભલી છે કે? હાજી, ને મારી બેન પણ બહુ ભલી છે.

પાઠ ૪૧.

બાપડા.	દાંત.	વહુ.	ભલાં.
ધીમે.	મધ.	એમને.	બાપડી.
અમે.	આપણી.	ડોસી.	તેમને.
જટ.	શેરી.	હીંડાતું.	ચાલે.

જો મા, આ બાપડા ડોસાને દાંત નથી. એના હાથમાં મધ છે. એ કેવા ધીમે ધીમે ચાલે છે. હા ભાઈ, એ બાપડાથી જટ હીંડાતું નથી, માટે એ ધીમે ધીમે ચાલે છે. એ ડોસો આપણી શેરીમાં રહે છે. એની વહુ છે તે એ ડોસી છે. તે બાપડીથી તો જરાએ હીંડાતું નથી. એ ડોસો દાણા લાવે છે, ને તે ડોસી ઘરમાં રાંધે છે. એ ડોસો ડોસી બહુ ભલાં છે. એમને એક છોકરો છે તે એમનું પેટ ભરે છે. તે બહુ સારૂં કરે છે. અમે તેમને જોવા જઈશું. કાંઈ આપશો કે નહીં? હા. અમે બાપને પૂછીશું, તે કહેશે તે આપીશું.

પાઠ ૪૨.

ચોળ.	અરે.	ઓળ.
વેળા.	મેલાં.	પહેર.
ગંદી.	ઉડે.	મેલ.
ગાંડી.	જુઓ.	ડીલે.
લુગડાં.	ચોળતી.	[illegible]દા.

જુઓ છોકરાં, આ છોડી કેવી ગંદી છે! એના હાથ પગ કેવા ગંદા છે! એને ડીલે કેટલો મેલ છે! એના માથામાં જુઓ કેટલી છે! એના વાળ કેવા ઉડે છે! એનાં લુગડાં મેલાં છે! અરે! ગંદી ને ગાંડી છોડી! જા, તું નહા, માથું ચોળ, તારા વાળ ઓળ, બીજાં લુગડાં પહેર. એ છોડી રોજ નહાવી વેળા રૂએ છે, ને માથું ચોળવી વેળા રૂએ છે. એની મા કહે તેમ કરવી નથી. જુઓ, આ કેવી ગાંડી છે!

પાઠ ૪૩.

ઓળખી.	કાચું.	મજુરી.	[illegible]
ખેતર.	ઘંટી.	રાખજે.	પૈસા.
સાંભળો.		અનાજ.	વેચવા.

સાંભળો, બાપા, એ કોણ છે? શું બોલે છે? જુઓ છોકરાં, તમે સાંભળો. બા, એ તો "ઘંટી લો, ઘંટી" એમ બોલે છે. હા. એ

ધંઠી વેચવા આવી છે. તમે એને ઓળખી નહીં? તમે એક દહાડા એને ખેતરમાં જોઇ હતી. ખેતરમાં મજૂરી કરવા આવી હતી, તે એજ કે, બાપા? હવે ઓળખી રાખજે, ભૂલતો નહીં. ખેતરમાં મજૂરી કરવા કેમ આવી હતી? મજૂરી કરે તો ખેતર-વાળા કાચું અનાજ ને થોડા પૈસા આપે. કાચું અનાજ લઇ શું કરે? કાચું અનાજ ઘેર લઇ જાય તે પછી શું કરે તે કાલે કહીશ.

પાઠ ૪૪.

બોલો.	શી.	મગ.	વાલ.
પાંચ.	થોડી.	અડદ.	

બોલો છોકરાં, ખાવાની શી શી જણસ છે? સાંભળ મા, જાર, બાજરી, ચોખા, દાળ, મગ, એ પાંચ મેં કહી. હવે બીજી શી છે તે તમે બોલો. સાંભળો, ઘઉં, વાલ, ચોળા, ને અડદ. હજી બીજી થોડી છે તે બોલો. ના, તે પછી કહીશ. ચાર પાંચ કહો. ના, હવે કાલે; એને અનાજ કહે છે. મા, આપણે

દૂધ, ખાંડ, ગોળ, ઘી, ભાજી, દૂધી, એ સૌ ખાઇએ છીએ, તે એ અનાજ કે? ના, ખેતરમાં દાણા પાકે છે તે અનાજ। બીજાને અનાજ ન કહેવું. જુઓ, હું થોડી જાતનાં અનાજ લાવી છું.

પાઠ ૪૫.

બાકી.	બાફી.	રોટલા.	દળે.
બાફ.	રોટલી.	રોજ.	લોટ.
દળી.		આવડે.	

એમાંનાં કેટલાંક અનાજ બાફીને ખવાય છે; કેટલાંકને દળી લોટ કરી તેની રોટલી કે રોટલા કરે છે. કેટલાંની રોટલી થાય છે, ને કેટલાં બાફીને ખવાય છે તે કહે? જાર ને બાજરીના રોટલા થાય છે, ને ઘઉંની રોટલી થાય છે. બાકીનાં કેમ ખવાય છે? બાકીનાં બાફીને ખવાય છે. અનાજ કાચું ખાઇશામાં, પેટમાં દુખશે તમને બાફતાં આવડે છે? ના, બાફતાં નથી આવડતું. મારી મા રોજ દળીને કે બાફીને મને ખવરાવે છે. રોજે દળે છે? ઘંટીએ.

પાઠ ૪૫.

રમું.	પાટુ.	ગાય.	ધોળી.	અજાણી.
ઉઠે.	સૂતી.	પેલી.	રાતી.	અહીં.

આવ ગાય, અહીં આવ. તારૂં દૂધ પીવું મને બહુ ગમે છે, તારી જોડ રમું કે? જા, તારી બેન સૂતી છે તેને કહે કે જોવા ઉઠે. મારે કહે નહીં ઉઠે. એની કને બાજુનું કોણ છે? એ માસી સૂતી છે. એને કહે કે ઉઠે. આ બીજી ગાય આવી. એક રાતી છે ને બીજી ધોળી છે. પેલી વળી એક જાય છે. અરે! આ ચોથી સુતી છે. ઉઠે તો એની જોડ હું રમું? ના, છોકરા, એની કને જ-ઈશમાં. એ ગાય પાટુ મારે છે. પાટુ તે શું બા? ગાય લાત મારે તે પાટુ કહેવાય. માટે અજાણી ગાય પાસે જવું નહીં. મારા ઘેર ગાય છે તે કોઈને પાટુ મારતી નથી. હું તેના જોડ રમું? હા રમજે.

પાઠ ૪૭.

ચારો.	ગોધો *	થોડું.	નાખ.	ભરાય.
ઘાસ	બધું	વિના.	નાખીએ.	

આ ગાયને શું ખાવાનું આપીશું? બા, પેલો રોટલો છે તે આપું? બાઈ, તેથી એનું પેટ નહીં ભરાય. રોજ એ કેટલા રોટલા ખાતી હશે? એને રોટલા કોણ કરી આપે? પોતાની મેળે કરે. જો એને હાથ છે? ના બા, એને હાથ નથી. ત્યારે હાથ વિના મેળે કેમ કરે? તો શું ખાતી હશે? એ તો બધુંએ ખાય; ચારો, ઘાસ, રોટલા, જે નાખીએ તે ખાય. જા, ઘરમાંથી ઘાસ લાવીને નાખ. બધું ન લાવ, થોડું લાવજે. જો પેલો ગોધો આવે છે. બધું ઘાસ એ ગોધો ખાઈ જશે. ગોધો થોડું ઘાસ ખાઈને જશે, એટલે ગાયને બાકીનો ચારો નાખજે.

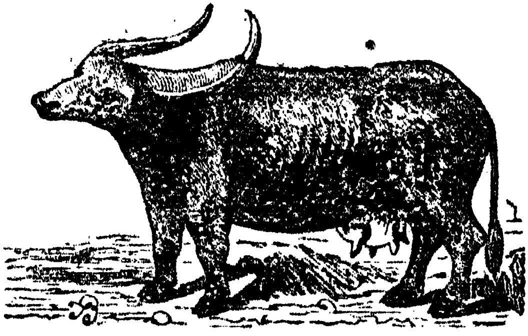
પાઠ ૪૮.

જોયો.

દયા.

છાશ.

ભેંસ.

રંગ.

કાળો.

સમજણ.

દહીં.

તેં ભેંસ જોઈ છે? હા, ઘણીએ. તો કહે, તેનો રંગ કેવો હોય છે?

---

* ગોધો એટલે આખલો.

ભેંસનો રંગ કાળો હોય છે. તે ઘણું દૂધ દે છે, તે દૂધ આપણે ખાઇએ પીએ, તેનું દહીં કરીએ છીએ, ને દહીંની છાશ કરીએ છીએ. છાશ સારી લાગે છે. ઘી શેનું થાય છે, તે તમે જાણો છો? હા, ઘી દહીંમાંથી થાયછે. આપણા ગામમાં એક પાડો છે, તે તમે જોયો છે? હા, જોયો છે. પેલો લોકને મારે છે તેજ કે? હા, એજ. એને દયા નહીં આવતી હોય? તેને દયા શાની? એનામાં કંઇ સમજણ નથી. જેનામાં સમજણ નહીં તેનામાં દયા ક્યાંથી હોય?

પાઠ ૪૯.

મઠ.	કઢી.	જોયા.	પારખી.
મીઠું.	હાથે.	ખીચડી.	દેખાડું.

છોકરાં, તમે મઠ ખાધા છે? નાજી. મઠ કેવા થાય? મેં મઠ ખાધાએ નથી ને જોયાએ નથી. લો. હું દેખાડું. હું મારે હાથે લઉં? હા, હાથે લો, પણ જોજો, હાથે લેતાં વેરાય નહીં. તમે મીઠું ખાધું છે? હાજી, મીઠું તો રોજ ખાઇએ છીએ. આ બધી જણસમાંથી મીઠું પારખી કાઢો. મીઠું દૂધમાં ખવાય કે? નાજી, દૂધમાં તો ન ખવાય. મીઠું તો રોટલામાં ખવાય. બીજા શા કામમાં આવે છે? શાક, દાળ, છાશ, કઢી, ને ખીચડીમાં મીઠું નાખે છે.

પાઠ ૫૦.

ઝાડ.	ઘેલો.	ચડી.	પીપળો.	ચોરી
ખૂણો.		આંબો	લીમડો.	કેરીઓ.
ઠીક.		આમલી.	વડ.	તોડીશ.

જુઓ, આ ખૂણામાં શેનું ઝાડ છે? એ આંબો છે. ઠીક બાપા, એને કેરીઓ કેમ નથી આવી? ઘેલો દેખાય છે. આ દહાડે કેરીઓ ક્યાંથી? કેરીના દહાડામાં હું આંબે ચડી કેરીઓ તોડીશ. લોકને આંબે ચડીને! ના બાપા, પેલા ખુણામાં આપણો આંબો છે તેપરથી તોડીશ. ઠીક, બીજાને આંબેથી કેરી તોડવી નહીં. ઘેલો છોકરો હોય તેજ એવું નઠારૂં કામ કરે છે. એ તો ચોરી છે. તેં બીજાં ઝાડ જોયાં છે? હોવે, ઘણાં એ. આમલી, પીપળો, લીમડો, વડ, ને બીજાં ઘણાં. જો, આ ખૂણામાં શેનું ઝાડ છે? એ બોરડીનું છે.

પાઠ ૫૧.

કોઈ.	ફળીઆ.	કીધું	ખબર.
નાઠો.	નીકળે.	બેઠી.	લાકડી.
		અલી.	

અરે જોડી, તારા માથામાંથી લોહી કેમ નીકળે છે? પેલા છોકરે લાકડી મારી તેથી લોહી નીકળે છે. તેં કાંઈ કીધું હતું.

ના, હું તો બેઠી હતી ને ઝટ મારીને નાઠો. અલી, એ ક્યાં નાઠો ? પેલો નાસે છે. તારું ઘર ક્યાં છે ? હું બીજા ફળીઆમાં રહું છું. ત્યારે આ ફળીઆમાં કેમ આવી છે ? અહીં મારી ફોઇનું ઘર છે. હીંડ, તારી ફોઇને ઝટવારમાં તેડી, એ છોકરાને ઘેર જા, ને એના બાપને કહે. ના, ના, તમે એ વાત મારી ફોઇને કહેશો માં. એમ કહી તે ઝટ પોતાના ફળીઆભણી નાસી ગઈ. પેલો છોકરો ક્યાં નાઠો, તે પણ કોઇને ખબર પડી નહીં.

પાઠ ૫૨.

સૌ.*	ગાળો.	માંદી.
વાળુ.	દીધી.	કડવાં.
બચી.	લાત.	ઓસડ.
મોઢે.	વાંક.	

એ છોડી કેવી નઠારી હતી, અને એનું શું થયું તે હું કહું. એ સૌ આગળ જૂઠું બોલી. એણે તે છોકરાને ગાળો દીધી ને લાત મારી. એ વાત કોઇને ન કહીને એ જૂઠી છોડી સૌને મોઢે બોલી છે, મારો કાંઈ વાંક નથી. ને વળી એ વાત પોતાનાં મા બાપને કહી નહીં. વળી વાળુમાં છાશ ખાધી, તેથી તણાઇ ગઈ. બીજે દહાડે વાળુ થયું નહીં, ને બહુ માંદી પડી. મરતી મરતી બચી. તે પણ કડવાં કડવાં ઓસડ ખાધાં ત્યારે બચી. જૂઠું બોલે તેને એમ થાય.

---

* 'સૌ' એ બોલઉપરથી અક્ષરને માથે કાનો ને બે માત્રા હોય ત્યારે કેમ ઉચ્ચાર થાય છે તે દેખાડવું.

પાઠ ૫૩.

તોફાન.	લુલો.	મોટો.
આખો.	વાગે.	જીવ.
દોડ.	રીતે.	પોતાની.
ઉભો.	ચૂલામા.	જરા.

જુઓ, આ છોકરો લુલો છે. શાથી લુલો થયો તે વાત કહું. એ છોકરો આખો દહાડો દોડ દોડ કરે, જરાએ ઉભો રહે નહીં, ને તોફાન કરે. કોઈ કહે તે માને નહીં, એથી એ રોજ પડે. પડે તે ઘણા વાગે. એક દહાડો ચૂલાકને ઉભો ઉભો તોફાન કરતો હતો ત્યાંથી જેવો દોડવા જાય છે કે ચૂલામાં પગ પડેથી એ લુલો થયો. એ રીતે એ પોતાની મેળે લુલો થયો. માટે આખો દહાડો તોફાન ન કરવું, ને મોટાં કહે તે માનવું. એ છોકરો તો લુલો થયો, પણ કોઈવાર એથી જીવ પણ જાય.

પાઠ ૫૪.

ઢોલ.	નિશાળ.	વગાડે.	મજા.	મારતા.
ઢગલા.	જણ.	પીપી.	બેસવા.	શેઠ.
ખાંધે.	વધારે.	ભેરા.	પટેલે.	
	પૂરાં.	મેહેતાજી.	વરસ.	

સાંભળ મા, ઘુ ઘુ વાગે છે. હું જોવા જાઉં? હા, જા, ઢગલાપર જઈ બેસ. શેના ઢગલાપર? પેલા લાકડાંના ઢગલાપર. સો

ગાડીની આગળ એક જણ ઢોલ વગાડે છે. એ ઢોલ ને પીપી વગાડે છે. તે કેવા ધીમે ધીમે હીંડે છે. ગાડીમાં આ નાનો છોકરો બેઠો છે, તે નિશાળે બેસવા જાય છે. એની બાંયે કેવો સાસે બેસ છે. એના બાપાની બાંયે છે તે વધારે સારો છે. એ શેઠનો છોકરો છે. એ છોકરો બહુ નાનો છે. તે ચાર વરસનો છે. ચાર પૂરાં નથી થયાં! હવે તો નિશાળમાં બહુ મજા પડે છે. કેવું રમવાનું છે? મેહેતાજી મારતા પણ નથી. ત્યાં છોકરાંને બહુ ગમે છે. તો હુંએ જઇશ. મા, હીંડ, મને આજ મેલી આવ.

પાઠ ૫૫.

ખેંચે.	ધૂળ.	ફરે.	બળદ.	ખેડે.	ઢોર.
દીઠાં.	કાદવ.	ભણે.	કહેલું	પોતાની.	
નાગાં	કજીઆ	હળ.	ધણી.		

તમે ઢોર દીઠાં છે? હોવે, બહુ એ. ઢોર કોણે ન દીઠાં હોય? તો કહો, ઢોર કોને કહીએ? ગાય છે, ભેંસ છે, એ ઢોર. કેવાં છોકરાંને ઢોર કેહેવાં? છોકરાંને ઢોર કેહેવાય? હા, જે ધૂળમાં કે કાદવમાં રમે, મેલાં રહે, નાગાં ફરે, ભણે નહીં, કજીઆ કરે, એવાં નઠારાં હોય, તે ઢોર કહેવાય. ગાયો, ભેંસો, બળદ, એ ઢોર તો ઘણાં કામનાં છે, ખાવાને દૂધ દે છે, હળ ખેંચે છે, ગાડી ખેંચે છે, પણ ઢોર જેવાં નઠારાં છોકરાં તો કશાએ કામનાં નહીં. ઢોર જેમ પોતાના ધણીનું કહેલું કરે છે. તેમ સૌ છોકરાંએ મા, બાપ, અને મેહેતાજી કહે તે કરવું.

પાઠ ૫૬.

કૂતરો.	કબૂતર.	પાંખો.	ધલોડી.
	ચકલો.	ઝાડે.	દીઠાં.
બિલાડી.	કાગડો.	માળા.	ગધેડો.
	પોપટ.	ઉંદર	

તમે ઢોરનાં નાંમ તો દીઠાં, પણ બીજાં કયાં જનાવર જોયાં છે તે કહો ? જોયાં હોય તેનાં નામ દો ? સાંભળોઃ બિલાડી, કૂતરો, ઘોડો, ગધેડો, એ ચાર પગનાં છે. ઠીક. ચકલો કાગડો, પોપટ, કબૂતર, એમને પાંખો હોય, ને પાંખોવની ઊડે છે. તે શેમાં રહેતાં હશે ? ઝાડે માળા બાંધીને તેમાં રહે. ઊંદર, ધલોડી, ને બીજાં ઘણાં છે. તમારે ઊંદર જોવો છે ? ઓહો, મેં તો ઘણાએ જોયા છે. મારા ઘરમાં રોજ દોડાદોડ કરે છે. બધું ઘર ખોદી નાખે છે.

પાઠ ૫૭.

એક. ૧.	લેખણ.	ઉમેરીએ.
બે. ૨.	મૂકું.	ઉલટા.
ત્રણ. ૩.	જોડે.	

મારા હાથમાં કેટલી ચોપડીઓ છે ? ૧. મારે હાથ કેટલા છે ? ૨. આ લેખણ જોડે બે બીજી મૂકું તો કેટલી થાય ? ૩. ત્રણમાંથી બે લઇ લઉં તો કેટલી રહે ? ૧. ત્રણમાંથી એક જાય તો કેટલી રહે ? ૨. એક પાઈમાં બે ઉમેરીએ તો કેટલી થાય ? ૩. હવે બોલી જાઓ ૧ ૨, ૩. હવે એથી ઉલટા બોલો ૩, ૨, ૧.

પાઠ ૫૮.

ચાર.	૪.	આંગળાં.
પાંચ	૫.	પાઈ.
છ.	૬.	

ત્રણ ચોપડીઓમાં એક બીજી મુકીએ તો કેટલી થાય? ૪ થાય. તમારે એક હાથે કેટલાં આંગળાં છે? ૫. ચારમાં કેટલાં મૂકીએ તો પાંચ થાય? ૧. ને ત્રણમાં કેટલાં મૂકીએ તો પાંચ થાય.? ૨ મૂકવા પડે. ત્રણમાં ત્રણ મૂકીએ તો કેટલાં થાય? ૬ થાય. છ પાઈમાંથી ચાર પાઈ લઉં તો કેટલી બાકી રહે? ૨ રહે. એક ને બે કેટલા? ૩. ત્રણને બે? ૫. પાંચ ને એક? ૬.

પાઠ ૫૯.

સાત.	૭.	નવ	૯.	મીડું.
આઠ.	૮.	દશ.	૧૦.	

છ પાઈમાં એક નાખીએ તો કેટલી થાય? ૭ થાય. પાંચમાં બે નાખીએ તો કેટલી થાય? ૭. ને ત્રણ નાખીએ તો કેટલી થાય? ૮ થાય. આઠ પાઈમાંથી ચાર પાઈ લઉં તો કેટલી રહે? ૪ રહે. ને છ લઉં તો કેટલી રહે? ૨ રહે. આઠ પાઈમાં એક પાઈ નાખીએ તો કેટલી પાઈ થાય? ૯ થાય. સાત પાઈમાં બે પાઈ ઉમેરીએ તો કેટલી થાય? ૯ થાય. છ પાઈમાં ત્રણ પાઈ ઉમેરીએ તો કેટલી થાય? તે પણ ૯ થાય. નવ પાઈમાંથી પાંચ લઉં તો કેટલી બાકી રહે? ૪ રહે. નવ પાઈમાં એક પાઈ નાખીએ તો કેટલી થાય? ૧૦ થાય. દશ કેમ લખાય? પહેલો ૧ ને પછી આવું ૦ મીડું લખીએ તેવારે ૧૦ થાય.

